

А. Ю. Гладченко,
докторант, Таврійський національний університет імені В.І.Вернадського

НАДНАЦІОНАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ РІВНОВАГИ

A. Gladchenko,
postdoctoral student, Taurida National Vernadsky University

SUPRANATIONAL TOOLS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN PROVIDING ECONOMIC BALANCE

У статті узагальнено інструменти, які дають змогу здійснювати стабілізаційну політику на наднаціональному рівні. Доведено вплив наступних інструментів державного управління на наднаціональному рівні, наявність яких позитивно впливає на координацію економічної рівноваги: наявність багатосторонніх банків розвитку; функціонування регіональних платіжних систем, які забезпечують контроль за валютно-фінансовими розрахунками між контрагентами, координуючи та регламентуючи міжнародні розрахункові операції; функціонування спеціальних регіональних програм розвитку.

The paper summarizes the tools that allow for stabilization policy at the supranational level. Proved the effect of the following instruments of public administration at the supranational level, the presence of which has a positive effect on the coordination of economic equilibrium: the existence of multilateral development banks; operation of regional payment systems that provide control over the monetary and financial settlements between the parties coordinating and regulating international payment operations; the functioning of the special regional development programs.

Ключові слова: інструменти, стабілізаційна політика, наднаціональний рівень, економічна, рівновага, багатосторонні банки розвитку, регіональні, платіжні системи, регіональні програми.

Key words: tools, stabilization policy, the supranational level, the economic, balance, multilateral development banks, regional payment systems, the regional program.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасні інструменти державного управління національною економікою не просто стираються, але стають частиною загальної системи глобальної взаємодії за функціональними сферами. Ці утворення мають різні форми виміру: транснаціональний, інтеграційний та інституційний. Проте регіональні інтеграційні угоди на сьогоднішній день стали набирати популярність не тільки серед країн першого світу, але і країн з економікою, що розвивається. Така тенденція пояснюється сучасною економічною наукою як процес обумовлений інтенсифікацією інтернаціоналізації господарського життя, поглибленням міжнародного поділу праці, науково-технічним прогресом і підвищенням ступеня відкритості національних економік.

Деякі регіональні інтеграційні угруповання демонструють значний рівень стійкості до зовнішніх загроз економічного характеру. Так наприклад Європейський Союз попри світову економічну кризу та новітні події з міграційними викликами, що супроводжуються гібридною війною зі деякими країнами сходу демонструють значний рівень економічної стійкості та досягнення економічної рівноваги. Проте динаміка країн інтеграційних процесів Африканського регіону досить специфічно сприймається з позицій вигоди таких процесів.

Слід підкреслити, що проблематика вимірів регіональної економічної інтеграції є досить розробленою з позицій торгового та політико-регулюючих компетенцій, разом з цим концепції, що акцентують увагу на забезпеченні державного управління економічної рівноваги

Рис. 1. Механізм державного управління економічною рівновагою на наднаціональному рівні в Асоціації держав Південно-Східної Азії

Джерело: [9].

на сьогодні мають досить фрагментарний характер, тому виключно важливим завданням є виявлення наднаціональних інструментів державного управління регіональних інтеграційних угруповань у забезпеченні економічної рівноваги та обґрунтування їх емпіричної результативності.

**АНАЛІЗ
ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ**

Останні публікації з зазначеної проблематики, представлені такими науковцями, як Кастельс М. [4], Шульгіна М.В. [5], Хантінгтон О. [6], Сазонець І.Л. [3].

ЦІЛІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є виявлення наднаціональних інструментів державного управління регіональних інтеграційних угруповань у забезпеченні економічної рівноваги та обґрунтування їх емпіричної результативності.

**ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ
ДОСЛІДЖЕННЯ**

На сьогодні в світі є досить велика кількість інтеграційних об'єднань однак наднаціональні органи координації макроекономічної політики мають лише невелика кількість інтеграційних об'єднань, до того ж слід підкреслити, що форма інтеграції в цьому випадку носить вторинний характер. Авторський аналіз дає змогу стверджувати, що в регіональних інтеграційних угрупованнях механізм державної політики економічної рівноваги має досить схожі інституції. На наднаціональному рівні для державного управління економічної рівноваги створюються інституції, які забезпечують координацію найбільш важливих вразливих до зовнішніх чинників сфер. Тому, на нашу думку, узагальнення механізму координації економічної рівноваги слід продемонструвати на одному з інтеграційних угруповань. Найбільш простим та відкритим для Інтернет доступу механізмом координації економічної рівноваги володіє інтеграційна Асоціація держав Південно-Східної Азії (Association of South East Asian Nations). Країни АСЕАН значно відрізняються один від одного за рівнем економічного розвитку. Послідовно долаючи чинники, пов'язані з цими труднощами, учасники Асоціації позначили цілі свого розвитку до 2020 р. як створення "Спільноти АСЕАН" (по типу ЄС). Велике значення АСЕАН надає співробітництву монетарній сфері та використанню ефективних тех-

нологій у всіх сферах економічного співробітництва, таким чином, виводячи його на сучасний технологічний рівень і відкриваючи широкі можливості для ініціатив приватного бізнесу [9].

Результативність діяльності державного управління АСЕАН у забезпеченні економічної рівноваги характеризується ступінчатою ієрархічною системою, що є переважною для більшості сучасних регіональних інтеграційних угруповань де секретаріати є головними органами управління, а їм надають допомогу функціональні органи. Управління координується постійними наднаціональними секретаріатами і робочими групами. Загалом механізм забезпечення економічної рівноваги на наднаціональному рівні в АСЕАН представлено на рисунку 1.

Головний зміст ділової активності робочих груп з полягає в тому, щоб діяти, виходячи з рішень і документів, прийнятих у ході саміту країн інтеграційної угоди, і намічати основні конкретні напрями співпраці на найближчу перспективу.

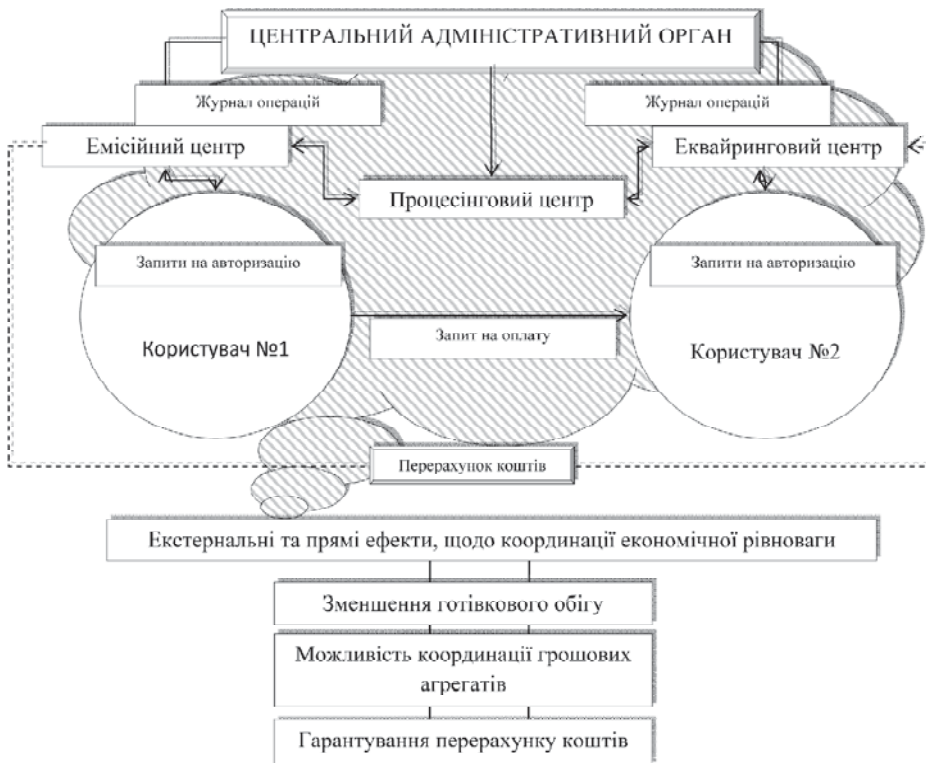

Рис. 2. Структурно-логічна схема впливу регіональних платіжних систем у забезпеченні економічної рівноваги

Джерело: [9].

Розробкою таких напрямів діяльності робочих груп займаються Секретаріат і керівництво робочих груп; запропоновані ними рекомендації обговорюються і затверджуються на пленарних засіданнях робочих груп, у присутності делегацій всіх країн-учасниць, оглядачів та гостей. Кожна з наявних робочих груп розглядає спе-

цифічне коло питань, що цікавлять саме її учасників, має власні пріоритети і особливості, хоча й працює в тісному контакті з Секретаріатом. На засіданнях кожної з робочих груп розглядаються конкретні питання в тих сферах співробітництва, що визначені учасниками як пріоритетні. Узгодження порядку денного засідань груп, а також фінансування програм і проектів здійснюється в контактах з секретаріатом.

Першим з дієвих інструментів державного управління економічною рівновагою на наднаціональному рівні є інтеграція банківського сектору та функціонування регіональних банків розвитку. Механізм дії цієї інституції полягає в тому, що при надлишковій грошовій кожна країн для досягнення економічної рівноваги на фінансовому ринку викупас державні облігації тим самим регулюю-

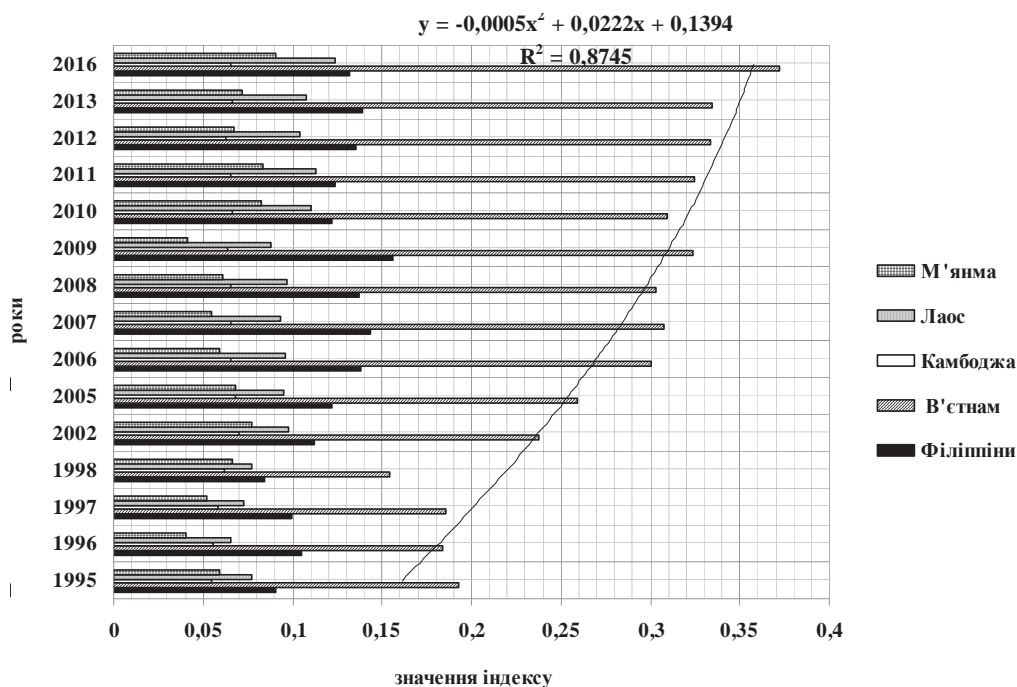

Рис. 3. Вплив міжнародних платіжних систем на диверсифікацію міжнародної торгівлі в країнах АСЕАН

Джерело: [9;7].

Рис. 4. Систематизація методологічних аспектів концепції сталого розвитку як складової державного управління економічною рівновагою в Європейському Союзі

Джерело: [1; 2].

двосторонніх угод про свої РЕПО серед країн АСЕАН, Китаю, Японії і Республіки Корея [9; 10].

Наступним дієвим інструментом державного управління економічною рівновагою на наднаціональному рівні, що не доступний країнам, які не є членами регіональних інтеграційних є наявність регіональних платіжних систем. У рамках регіональних інтеграційних угруповань платіжні системи регламентують сукупність процедур і пов'язаних з ними комп'ютерних мереж, використовуваних для проведення фінансових транзакцій на ринку облігацій, валютному ринку, на ринку похідних фінансових інструментів і опціонів, і для передачі коштів між учасниками цієї платіжної системи. Основним призначенням платіж-

ної системи є виконання розрахунків між постачальником послуги / товару (продавцем) і споживачем послуги / товару (покупцем), який пред'явив до оплати платіжну карту. При цьому важливо підкреслити, що ці розрахунки проводяться в безготівковій формі. Крім того, платіжна система забезпечує отримання готівки держателем картки як у спеціальних пристроях — банкоматах, так і в операційних касах, що надають такі послуги. У найзагальнішому виді система регіональних платіжних систем представлена на рисунку 2.

Так, як видно з рисунку, центральний адміністративний орган забезпечує загальне керівництво платіжною системою як в плані поточної діяльності, так і в плані

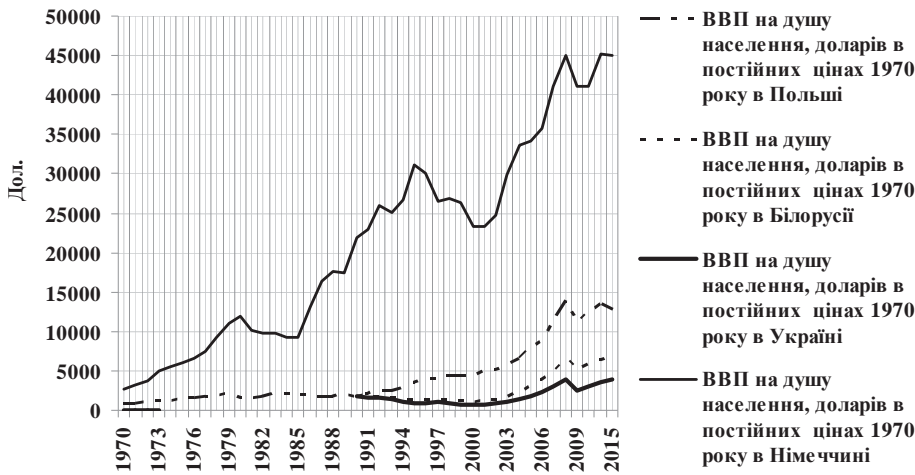

Рис. 5. Порівняльна характеристика динаміки ВВП Польщі, Німеччини, Білорусії та України за 1970–2015 рр.

Джерело: [2].

розвитку системи, а саме: визначає і розвиває єдину концепцію побудови платіжної системи; підтримує організаційно-правову базу платіжної системи — розробляє і модифікує збірку правил, регламентів та інші нормативні документи для учасників системи; організовує техніко-технологічну підтримку платіжної системи; розробку і модифікацію вимог до носіїв інформації та пристроям їх обробки, до протоколів взаємодії технічних засобів, забезпечує впровадження нових технічних і технологічних рішень; проводить вибір перспективних напрямів розвитку бізнесу платіжної системи з підготовки нових і модифікації існуючих карткових продуктів, розвитку агентських програм, розширенню числа учасників і збільшенню клієнтської бази платіжної системи; виконує моніторинг і аудит діяльності учасників системи, сертифікацію учасників на відповідність прийнятим правилам і вимогам платіжної системи; проводить арбітраж конфліктних ситуацій, накладає санкції за порушення правил платіжної системи. Емітентом у цьому випадку (оскільки розглядаються платіжні картки) є кредитна установа — банк. Основним завданням емітента є організація обслуговування клієнтів — власників карток, а саме: реєстрація та ведення досьє власників. Вищезазначений механізм дозволяє в першу чергу координувати валютно-фінансові відносини на новому рівні, який базується на віртуальній системі міжнародних валютних розрахунків, що робить міжнародну торгівлю серед країн регіонального інтеграційного угруповання більш стійкою до зовнішніх загроз. Про це свідчить збільшення торгових партнерів на основі індексу диверсифікації експорту, після запровадження електронної системи гарантування розрахунків, що представлено на рисунку 3.

Наступним дієвим інструментом державного управління економічною рівновагою на наднаціональному рівні, що не доступний країнам, які не є членами регіональних інтеграційних угруповань є розробка та реалізація регіональних економічних програм. Слід відзначити, що на сьогодні діє велика кількість регіональних програм розвитку в інтеграційних угрупованнях, вони мають на меті усунення дисбалансів між країнами в системоутворюючих сферах взаємодії країн, що об'єдну-

ються. На сьогодні однією з найпопулярніших концепцій регіонального економічного розвитку є "Сталий розвиток".

Так, наприклад, Німеччина слідує національній стратегії сталого розвитку, представленій Федеральним урядом в 2002 році з нагоди Конференції Організації Об'єднаних Націй в Йоганнесбурзі. Слід відзначити, що стратегія сталого розвитку в Німеччині має значні результати, бо за останні десять років у цій країні спостерігається зменшення шкідливого виробництва, підвищення соціальних стандартів та прозорості економічної сфери. Така ситуація склалася не тільки завдяки сформованим принци-

пам національної стратегії також важливу роль у цьому процесі відіграють інституційні структури. Загалом методологічні аспекти реалізації сталого розвитку в Європейському Союзі представлено на рисунку 3.

Слід відзначити, що просування та реалізація сталого розвитку в Європейському Союзі займаються державні інституції на кожному рівні наднаціонального регулювання суспільно-економічних відносин. Так, наприклад, парламентська консультативна рада зі сталого розвитку на рівні парламенту підтримує в Німецькому Бундестазі національну Стратегію сталого розвитку Федерального уряду, а також Європейську стратегію сталого розвитку і дає рекомендації. Така інституційна структура забезпечує не тільки прозорість і гнучкість, але й дуже високий ступінь зворотного зв'язку.

Механізм взаємодії між основними суб'єктами регулювання базується на системному підході та дозволяє не зволікаючи реагувати на зовнішні виклики та нові пріоритети сталого розвитку. Загалом економічні програми з регіонального розвитку в інтеграційних угрупованнях значно впливають на економічну рівновагу про це свідчить багато економічних індикаторів, серед них найбільшу кореляцію має ВВП на душу населення, що навіть в період світової економічної кризи продемонстрували стійкість у порівнянні з країнами, що не є членами Європейського Союзу, проте мають спільну торгівлю діяльність.

ВИСНОВКИ

Отже, в процесі обґрунтування результативності державного управління економічною рівновагою на наднаціональному рівні, було виявлено наступні інструменти, які дають змогу здійснювати стабілізаційну політику на наднаціональному рівні тим самим отримуючи синергетичний ефект, що в свою чергу формує рівень економічної рівноваги в країнах регіонального інтеграційного угруповання на більш високому рівні, та виражається на відносному балансі між ВВП та ВНП, більш високій диверсифікації міжнародної торгівлі тощо.

Доведено інструментом державного управління економічною рівновагою на наднаціональному рівні, що має прямий вплив на динаміку рівноваги на реальному та

фінансовому є діяльність багатосторонніх банків розвитку, що в своїй діяльності регулюють валютно-фінансові відносини та збалансовують обсяг та швидкість грошової маси у тих випадках, коли окрема країна в наслідок певних причин не може ефективно проводити стабілізаційну політику, на протипагу країнам, які не є членами регіональних інтеграційних угруповань і повинні брати кредити в міжнародних організаціях та віддавати гроші за досить не вигідними умовами. Другим інструментом діяльності регіональних інтеграційних угруповань у забезпеченні економічної рівноваги, що має прямий вплив на рівноважний стан у сфері міжнародної торгівлі є функціонування регіональних платіжних систем, які забезпечують контроль за валютно-фінансовими розрахунками між контрагентами координуючи та регламентуючи міжнародні розрахункові операції. Наступним та найбільш впливовим інструментом досягнення економічної рівноваги є функціонування в деяких регіональних інтеграційних угрупованнях спеціальних регіональних програм розвитку. На прикладі Європейського Союзу, де функціонує досить популярна концепція "Сталою розвитку", що базується на тому, що з загального бюджету угруповання виділяються кошти на вирішення певних проблем не тільки економічного, а й соціального, екологічного характеру досягається гармонізація суспільно-економічних процесів. Вищезазначені інструменти не доступні для країн, які не є членами регіональних інтеграційних угруповань, також слід додати, що на сьогодні далеко не всі регіональні інтеграційні угруповання мають дієві механізми для реалізації вищезазначених інструментів, проте слід підкреслити, що на сьогодні економічна рівновага країни тісно пов'язана з процесами регіональної економічної інтеграції, і ті країни, що не є мають на меті формувати інтеграційні зв'язки з перспективними регіональними інтеграційними угрупованнями, неодмінно будуть змушені стати сателітами або маргінальними територіями та співпрацювати на менш вигідними інституціями (транснаціональними корпораціями та міжнародними організаціями) для досягнення економічної рівноваги.

Література:

1. Национальная стратегия устойчивого развития 10 лет устойчивого развития "made in Germany" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bundesregierung.de/Content/DE/_Anlagen/Nachhaltigkeit-wiederhergestellt/2012-06-01-kurzpapier-n-russisch.-pdf?__blob=publicationFile
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Сазонець І.Л. Генералізація транснаціоналізаційних трансформацій в контексті розвитку міжнародної торгівлі // Вісник національного університету водного господарства та природокористування. Сер. Економічні науки. — Рівне, 2013. — Вип. 3 (63).
4. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура / Пер. с англ. под ред. О. Шкаратана. — М.: ГУ-ВШЭ, 2008. — 608 с.
5. Шульгіна М.В. Хантінгтон як фундатор цивілізаційної геополітики [Електронний ресурс] / М.В. Шульгіна // Філософія і політологія в контексті сучасної культури. — 2012. — Вип. 4 (3). — С. 116—121.
6. Каміль Сигідус. Українська криза в контексті концепції зіткнення цивілізацій Самуеля Ф. Хантінгтона [Електронний ресурс] / Сигідус. Каміль // Гілея: науковий вісник. — 2015. — Вип. 98. — С. 377—383.
7. Regional Integration in Europe and Asia: Legal, Economic, and Political Perspectives (Transformation, Development, and Regionalization in Greater Asia) / Sung-hoon Park, Kim Heungchong // Nomos Verlagsgesellschaft (2009). — 322 с.
8. Institutions, Institutional Change and Economic Performance (Political Economy of Institutions and Decisions) // Douglass C. North (Author) / Publisher: Cambridge University Press (October 26, 1990). — 159 с.
9. ASEAN Basic Documents [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.asean.org/asean/asean-secretariat/basic-documents>
10. Web portal of deutschland.de and "DE magazine Deutschland" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.deutschland.de/ru/topic/okruzhayushchaya-sreda/zemlya-i-klimat/ustoychivoe-razvitiye>

References:

1. The Press and Information Office of the Federal Government (2012), "National Sustainable Development Strategy 10 years of sustainable development "made in Germany"", available at: http://www.bundesregierung.de/Content/DE/_Anlagen/Nachhaltigkeit-wiederhergestellt/2012-06-01-kurzpapier-n-russisch.pdf?__blob=publicationFile (Accessed 05 Jan 2017).
 2. State Statistics Service of Ukraine (2016), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 05 Jan 2017).
 3. Sazonets, I.L. (2013), "Generalization transnational transformation in context of development international trade", Visnyk natsional'noho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannya. Seriya Ekonomichni nauky, vol. 3 (63).
 4. Kastel's, M. (2008), Ynformatsyonnaia epokha. Ekonomyyka, obschestvo y kul'tura [Information age. Economy, society and culture], HU-VShE, Moscow, Russia.
 5. Shul'hina, M. V. (2012), "Huntington as the founder of civilization geopolitics", Filosofiia i politolohiia v konteksti suchasnoi kul'tury, vol. 4 (3), pp. 116—121.
 6. Syhidus, K. (2015), "Ukrainian crisis in context of the concept of clash of civilizations by Samuel F. Huntington", Hileia: naukovyj visnyk, vol. 98, pp. 377—383.
 7. Sung-hoon, P. and Kim, H. (2009), Regional Integration in Europe and Asia: Legal, Economic, and Political Perspectives (Transformation, Development, and Regionalization in Greater Asia), Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, DE.
 8. North, D. C. (1990), Institutions, Institutional Change and Economic Performance (Political Economy of Institutions and Decisions), Cambridge University Press, Cambridge, UK.
 9. ASEAN (2017), "Basic Documents", available at: <http://www.asean.org/asean/asean-secretariat/basic-documents> (Accessed 05 Jan 2017).
 10. DE magazine Deutschland (2017), available at: <https://www.deutschland.de/ru/topic/okruzhayushchaya-sreda/zemlya-i-klimat/ustoychivoe-razvitiye> (Accessed 05 Jan 2017).
- Стаття надійшла до редакції 31.01.2017 р.*